Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 10 (64) Нядзеля, 1-га Сакавіка 1925 г. м. Вільня. Год II.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць тры разы ў тыдзень. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 месяц 1 злоты 80 гр. За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno, ul. Niemiecka, 1 „Hotel Sokołowskiego" pokój № 26. Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз. Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак за радок пэтыту: на 1 стар. — 15 гр. у тэксьце — 10 гр. на апош. стар. — 5 гр.

Памятайце аб дарагоўлі друку, а дзеля гэтага не шкадуйце грошай на падпіску, каб ня была спынена вам высылка „Грамадзкага Голасу“!

Цікавыя азнакі.

Бальшавікі ня могуць ужо ўтаіць таго сялянскага нездаваленьня іхнім рэжымам, якое праяўляецца па ўсіх вясковых кутках ССРР. Сыстэма даносчыкаў у постаці гэтак званых „селькораў“ ці, чалавечаю моваю кажучы, сельскіх корэспондэнтаў гэтак дапякае сялянству, што яно расправляецца з гэтымі казённымі корэспондэнтамі так, як само умее. То тут то там на ўсёй тэрыторыі бальшавіцкага панаваньня сяляне б'юць проста селькораў, а часта-густа і насьмерць забіваюць.

І ня дзіўна, што сялянства гэтак моцна рэагуе на крыўды, якія выплываюць з селькораўскіх рэвэляцыяў на шпальтах партыйных бальшавіцкіх газэт. Калі селянін, які мае ўжо тры штукі рагатай жывёлы, залічваецца бальшавікамі да гэтак званага „кулацкага“ элемэнту, дык ясна, што дыхаць пад бальшавіцкім рэжымам сялянам вельмі цяжка.

Навет спакойнае характарам беларускае сялянства выходзіць за межы свае цярплівасьці. Гэтак тыдзень назад у Менску трыбунал судзіў 7-х сялян за пабоі, нанесеныя селькору Лапіцкаму.

Каб запалохаць сялян наагул і паказаць, што бальшавіцкая ўлада жорстка карае за зьнявагу сваіх агентаў, 6 абвінавачваных засуджаны агульным лікам на 18 гадоў вастрогу.

Аб працэсе гэтым прашумела ня толькі менская радавая прэса, а навет і маскоўская „Праўда“.

На судзе выясьнілася, што Лапіцкі вёў барацьбу і з прадстаўнікамі „нізовага апарату“ радавае ўлады, цераз які бальшавіцкія „вярхі“ праводзяць свае пляны ў вёсцы.

І характарыстыка гэтых вясковых—„нізовых“—уладаў, як і характарыстыка абвінавачаных за пабіцьце селькора, зробленая „Праўдою“ вельмі цікавая.

Вось як, напр. дапрашваў сялян агент крымінальнае паліцыі Лавецкі, камуністы і начальнік раённае міліцыі:

— Агент выцягнуў рэвальвэр і ўпёр мне, ведама што, ў грудзі, — расказвае адзін з няшчасных мужычкоў, — дый „кажы, — вымагае, — што Лапіцкі нас лаяў *саматажнікамі* ды падбухторваў вёску да бунту“. — Я спалохаўся, пэўна-ж, бачачы канец свайго жыцьця дый кажу: „Таварышы, даражэнькія, людцы, пішэце, што лаяў саматажнікамі“. Яны напісалі на паперцы, абмазалі мне пальцы чарнілам, я прылажыў да паперкі пальцы і тады мне сказалі: „Паскуда, ідзі вон“.

Дзеля расьсьледаваньня справы „спраціўленьня насяленьня пры спробе арыштаваць правакатара Лапіцкага“ прыехаў у вёску ўвесь раённы выканаўчы камітэт у поўным складзе. Ніхто ніякага расьсьледаваньня не рабіў. Па сьпіску, зложанаму быўшым гарадавым Аўсянікавым пачалі выклікаць розных людзей — мужыкоў і старых бабаў і хоць яны ня ведалі, якая іхняя тут віна, але віна гэта была ў тым, што яны, каб выратаваць Лапіцкага прасілі міліцыю пазабіваць усіх раней, чымся яна дабярэцца да Лапіцкага. Увечары, калі, як з вядра, ліў халодны дождж, іх павялі пад канвоем у вастрог.

Селькоры, як бачым, нямілы нікому: і *советским* нізам і вясковаму насяленьню. Няміла і ўся бальшавіцкая ўлада давела да роспачы сялянству. І ніякімі жорсткімі прысудамі, ніякімі нялюдзкімі карамі любасьці да гэткае ўлады нельга ўжо выклікаць у сялянах. Барацьба з уладай пачынаецца з таго боку, на які гэтая ўлада, так ці йначай, дасюль апіралася, з якога выцягвала той контынгэнт штыхоў, на якім старалася сядзець.

Але-ж даўно ведама, што штыхамі шмат чаго можна нарабіць, а толькі ўсядзець на іх нельга самым хітрым дэспотам.

Расправа сялянства з селькорамі можа лёгка пашырыцца і на ўвесь апарат нізоў радавае ўлады, якую часта-густа рэпрэзэнтуюць у вёсцы гэткія начальнікі сялян, як быўшы гарадавы Аўсянікаў. Зьнізу справа можа дакаціцца да самых вярхоў.

Пабоі над селькорамі — гэта толькі першыя цікавыя азнакі насьпеўшага народнага протэсту. І азнакі гэтыя, як відаць з самае бальшавіцкае прэсы, пагражаюць прыняць эпідэмічны саўсім характар сярод вясковага насяленьня бальшавіцкай дзяржавы, рэжым якое робіцца для сялян несьцярпімым.

Палітычны агляд.

У апошні час Францыя перажывае самую вострую форму фінансавага крызысу. У апошнія часы Эўропа прывыкла да ўсялякага роду крызысаў. Перажывалі цяжкі фінансава-эканамічны крызыс Аўстрыя, Нямеччына, Польшча. Але ўжо ў гэтых дзяржавах наступіла значнае палепшаньне фінансавага палажэньня. Усюды валюта ўстабілізавалася. Навет у ССРР уведзены чырвонец, якога курс штучна падтрымоўваецца на аднэй вышыні, ў той час, як курс францускага франка бязупынна падае. Гэта тым болей здаецца дзіўным, дзеля таго, што Францыя з эканамічнага погляду знаходзіцца ў найбольш памысных варунках сярод усіх эўропэйскіх дзяржаваў. Перш-на-перш яна, як напалову сельска-гаспадарчая дзяржава, наменш падлягае агульным прычынам эканамічнага крызысу, які перажывае ўся Эўропа пасьля вайны. Падругое Францыя, выйшаўшы з мінулай вайны як пераможца, адтрымала значную долю нямецкай і аўстра-вэнгерскай контрыбуцыі. Узмацавала свой ваенны і гандлёвы флёт на рахунак нямецкага флёту, адтрымала шмат чугуначнага інвэнтара ад Нямеччыны, ваенных матар'ялаў, у працягу году эксплёатавала Рурскі басэйн, окупаваўшы яго дзеля таго, што Нямеччына адмовілася плаціць контрыбуцыю, адтрымала і дагэтуль адтрымоўвае ў натуры і грашмі значную частку нямецкай рапарацыйнай платы. І, ня гледзячы на ўсё гэта, францускі франк падае ўсё ніжэй ды ніжэй, выклікаючы паніку ня толькі ў Парыжы, але і ў Лёндане і ў Нью-Іорку, дзеля таго, што Францыя зьяўляецца галоўным даўжніком Англіі і Амэрыкі. А дык-жа ведама, што цяпер пры абніжэньні валюты нейкай вялікшай дзяржавы церпіць ня толькі гэта дзяржава, але і ўсе іншыя, дзе ёсьць запас валюты гэтай дзяржавы. Ведама, як пацярпела Амэрыка, Францыя, Англія і інш. дзяржавы з прычыны абясцэнкі царскага рубля і нямецкай маркі. Дзеля гэтага больш як год назад, калі францускі франк таксама пачаў падаць, амэрыканскі банкір, Морган, пазычыў Францыі 100 міл. даляраў для падтрыманьня курсу. І гэта яму на нейкі час удалося. Але хутка франк ізноў пачаў падаць, выклікаючы перапуд у шмат якіх дзяржавах, дзеля таго, што як заявіў францускі прэм'ер Эрыё ў палаце дэпутатаў, пытаньне аб фінансавым палажэньні Францыі мае ня толькі нацыянальнае, але й міжнароднае значэньне.

У гэтым выпадку на прыкладзе Францыі лепш за ўсё відаць шкодныя рэзультаты вайны, якая не шкадуе ані пераможанага, ані перамогшага. Расходы на сусьветную вайну дайшлі да астранамічнай велічыні. Ды самая вайна, праўду кажучы, зацягнулася дзеля таго, што кожная дзяржава хацела быць поўным пераможцам і давясьці пераможаную старану да капітуляцыі, каб пасьля зваліць на яе ўсе расходы. Мінулая вайна і была даведзена да гэткага рэзультату. Але надзеі перамогшых ня зьдзейсьніліся. І Францыя, як галоўная з перамогшых дзяржаваў, першая зрабілася ахвярай гэтых нязьдзейсненых надзеяў. Перш-на-перш, Францыя была прымушана зрабіць у часе вайны вялікую пазыку ў Амэрыцы і Англіі, якая даходзіць да 30 мільярдаў залат. франкаў. Адны толькі процанты ў год складаюць 4, 6 мільярд папяровых франкаў.

Але найбольшай сумы даходзіць унутраны доўг Францыі, зроблены ёю ў часе вайны і пасьля вайны

і даходзіць да аграмаднай сумы— 277 мільярдаў папяр. франкаў. З гэтай сумы францускі ўрад зрасходваў 129.777 м. фр. на адбудову зруйнованых вайной заходніх провінцыяў. Рэшта была зрасходвана на падмогу інвалідам і сем'ям, астаўшымся пасьля сьмерці ахвяр вайны. Ранейшы плян быў такі, каб гэтыя расходы пакрыла Нямеччына. І ўзапраўды частка нямецкіх рэпарацыйных платаў — пайшла на гэту мэту ў постаці натуры, як будаўляны матар'ял. Але гэта пакрыла толькі вельмі нязначную частку агульных расходаў на адбудову зруйнованых гарадоў, вёсак, фабрык, вінаграднікаў, садоў і г. п. Калі-б францускі ўрад ведаў наперад, што не адтрымае ад Нямеччыны ўсяго таго, чаго спадзяецца, дык быць можа быў-бы больш эканомны. Цяпер Францыя павінна плаціць процантаў за ўнутраныя даўгі 10,5 мільярд пап. фр. Калі да гэтага дадаць яшчэ 7,2 м. фр. процантаў за вонкавыя даўгі, дык адных процантаў у год выйдзе 17,7 м. фр.

Чым-жа думае Францыя пакрыць гэтыя даўгі і проценты?

Раней, як ведама, ўся контрыбуцыя Нямеччыны была аблічана на 375 мільярд. зал. мар., з якіх на долю Францыі аблічалася 42%. Але Нямеччына пад відам неплатаздольнасьці давяла гэту цыфру да 50 мільяр., якія таксама ў канцы канцоў адмовілася плаціць. Цяпер на падставе пляну Доуса Францыя павінна адтрымаць ад Нямеччыны да 1929 г. 1,3 мільярда зал. мар., г. зн. 6,2 м пап. фр. Апрача таго, даўгі розных дзяржаваў Францыі, не рахуючы ССРР, які ня хоча нічога плаціць, складаюць каля 15 мільярд. пап. фр., ад якіх проценты каля 1 мільярда ў год. Гэткім чынам, усяго Францыя адтрымоўвае на рахунак сваіх даўгоў каля 2 м. пап. фр., у той час, як сама павінна плаціць адных процантаў 17,7 м. фр.

Усе гэтыя вялізарныя расходы пакрываюцца выпускам папяровых грошай і г. зван. казначэйскіх бонаў (Bons de Tresor). У часе вайны выпуск папяровых грошай павялічыўся з 7 мільярд. фр. да 34. Пасьля вайны кожны год выпускаліся новыя грошы. Казначэйскіх бонаў выпушчана на 60 мільярд. фр. Зусім зразумела, што са ўзростам ліку папяровых грошай унутраная іхняя вартасьць падае. І дзеля таго, што ў Францыі ў апошні час падаткі павялічваюцца і не зьмяншаюцца расходы, бюд'жэт нельга зьвясьці без дэфіцыту, а, каб яго пакрыць, трэба рабіць усё новыя ды новыя пазыкі або друкаваць папяровыя грошы. Апрача таго, ў апошні час Амэрыка і Англія пачала энэргічна дамагацца ад Францыі ўрэгуляваньня пытаньня аб плаце даўгоў. Дзеля гэтага, зусім зразумела, чаму францускі франк гэтак падае.

N.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Міністэрствам Скарбу апрацоўваецца, дзеля ўнясеньня ў законадаўчыя органы, законопроект, які з мэтай ажыўленьня будаўлянага руху мае упаважняць цэнтральныя ўлады на выдаваньне спэцыяльных загадаў і праводжаньне зьменаў у існуючым цяпер законадаўстве.

Назначанае на 5 сакавіка паседжаньне Сэнату, мае адбыцца 3 сакавіка. Прычынаю ранейшага паседжаньня Сэнату зьяўляецца справа амэрыканскае пазыкі, а таксама правізарычны бюд'жэт на сакавік і красавік месяцы.

27 лютага ў Варшаве адбыўся абмен ратыфікацыйнымі дакумэнтамі польска-аўстрыяцкае арбітражнае конвэнцыі, падпісанае ў Варшаве 13 лістапада 1923 г.

„Słowo Polskie“ паведамляе з Луцку, што працэс проці 4-х, выданых Соймам, украінскіх паслоў адбудзецца ў Крамянцы ў пачатку сакавіка месяца.

Справа пасла Ланцуцкага (камуністы) адбудзецца хіба што ў Перамышлі ў палове сакавіка.

На сэсію Лігі Народаў у сакавіку выяжджае ў Жэнэву міністар заграгічных справаў А. Скржынскі.

У Варшаву прыехалі францускія журналістыя, прадстаўнікі часопісяў „Journal“ і „Eclair“. Яны былі на паседжаньні Сойму і пазнаёміліся з прадстаўнікамі польскае прэсы. Маюцца выехаць у Кракаў, пасьля вярнуцца ў Варшаву.

Ваенныя, цывільныя і гарадзкія дактары ў Лодзі адрымалі загад ад сваіх уладаў, каб незабаўна прыступілі да працы ў Касе Хворых. Да забастоўкі дактароў ня прылучыліся дантыстыя (дактары зубныя).

ПАТ перадае з Грацу, што з прычыны чутак аб заключэньні аканчальнага саюзу паміж **Грэцыяй** і **Югаславіяй** „Tagespost“ паведамляе з Белграду, што саюз яшчэ не закончаны. Першае спатканьне сэрбскіх і грэцкіх дэлегатаў адбудзецца 1-га сакавіка. Перагаворы пачнуцца ў **Афінах** і будуць закончаны ў Белградзе.

З **Канстантынопалю** паведамляюць, што аддзелы паўстаўшых курдаў занялі Дыярбэкір.

З **Бэрліну** паведамляюць, што нямецкая дэлегацыя выехала ў **Маскву** дзеля далейшага вядзеньня нямецка-савецкіх гандлёвых перагавораў.

Паводлуг вестак з **Масквы**, адна з ваенных школаў, якая месьціцца ў будынку першага кадэцкага корпусу, прадала на паперню ўсю бібліятэку, якая налічвае больш як 100.000 томаў. Бібліятэка існавала больш як 100 гадоў і сабрала шмат каштоўных кнігаў. Усе гэтыя кнігі праданы агулам па 90 кап. за пуд дзеля пераробкі на папяровую масу.

Ангельская газ. „Daily Telegr.“ падазравае **турэцкі** ўрад у скарыстаньні **паўстаньня курдаў** дзеля таго, каб згрупаваць значныя ваенныя масы на паўночнай граніцы Іраку і вымагае ад **ангельскага** ўраду, каб быў напагатове. З другога боку надходзяць з **Турцыі** весткі, што значную ролю ў паўстаньні курдаў згуляла бальшавіцкая пропаганда ў Канстантынопалі.

З **Бэрліну** тэлеграфуюць, што здароўе Прэзыдэнта Рэспублікі Эбэрта значна пагоршылася з прычыны запаленьня брушыны. Тэлегр. бюро Вольфа паведамляе, што палажэньне прэзыдэнта вельмі сур'ёзнае.

Паводлуг вестак з **Пэкіну**, „United Presse“ паведамляе, што прадстаўнік **радавага** ўраду Карахан і прадстаўнік **Японіі** Іошытава абмяняліся ратыфікованымі дакумэнтамі сав.-японскага трактату. Гэткім чынам, аднаўлены ў поўнай меры дыплёматычныя зносіны пажіж ССРР і Японіяй.

Паводлуг офіцыяльнага паведамленьня, ў **Чэхаславакіі** паліцыя арыштавала сэкрэтара камуністычнае партыі Вадзічку. Ен атрымаў ад нейкага землямера Драха карты і ваенныя дакумэнты. Пры дапросе Драх прызнаўся, што ўжо даўно даў Вадзічцы ваенныя докумэнты за заўсёдную месячную плату. Пасьля обыску яны абодва былі арыштованы. „Narodni Listi“ пішуць, што Драх раней дастаўляў шпіёнскі матар'ял непасрэдна пасольству С.С.Р.Р. у Вене, а калі камунікацыя з Венаю аказалася небясьпечнай, дык цераз савецкую місію ў Празе навязаў зносіны з Вадзічкаю.

Патрэба паразуменьня.

Мы ўжо пісалі аб тым, што супольнасьць лёсаў беларусаў і украінцаў, асабліва ў межах Польскае Рэспублікі, прывяла да супольнасці мэтаў гэных двух народаў, г. зн. што, як адна, так і другая старана, як беларускае, так і украінскае грамадзянства, мае перад сабой аднолькавыя заданьні, якія маюць у сучасны момэнт гэтак вялізарнае значэньне, што ад вырашэньня іх позытыўна залежыць далейшая магчымасьць вясьці барацьбу за свае правы, апіраючыся на польскую дэмакратыю. Бо толькі ў тым выпадку, калі беларусам і украінцам будуць іх правы загарантованы не на паперы, але калі гэтыя правы стануць даконаным фактам, можна будзе ў імкненьнях беларускага і украінскага насяленьня зрабіць пералом у бок захаду. Заданьне, — трэба прызнаць, — цяжкае і толькі супольнымі сіламі можна яго вырашыць. „Адзін у полі не ваяка“, — кажа народная мудрасьць і палітычная мудрасьць падказвае кожнаму шукаць прыяцялёў, каб разам змагацца з цэлым легіёнам перашкод, якія стаяць на шляху іхняга нацыянальнага адраджэньня.

Адзінай украінскай арганізацыяй блізкай нам па ідэолёгіі зьяўляецца Украінская Народная Партыя, якая ўжо выказалася аб пажаданьні коор-

---

Урадовы проект зямельнае рэформы.

Пытаньне аб рацыянальным вырашэньні зямельнае рэформы мае ў Польшчы асаблівае значэньне, дзеля таго, што сельская гаспадарка зьяўляецца галоўнаю асноваю існаваньня дзяржавы. Ня гледзячы на тое, што ў Польшчы ёсьць багатыя мінэральныя крыніцы і досіць высока разьвітая прамысловасьць, усё такі яна зьяўляецца пераважна краем сельска-гаспадарчым, таму што $^2/_3$ насяленьня або 65 проц. займаюцца толькі сельскаю гаспадаркаю. А калі да гэтага дадаць, што прамысловасьць усё такі ніжэйшая за прамысловасьць іншых дзяржаваў, як Нямеччына, Чэхаславакія, Аўстрыя, Францыя, Англія і Амэрыка, з якімі Польшча ня можа канкураваць на сусьветным рынку, дык яшчэ ясьней робіцца, якое вялікае значэньне мае падняцьце сельска-гаспадарчае прадукцыі, якая ў сваю чаргу залежыць ад правільнага рашэньня пытаньня аб зямельнай рэформе. Пытаньне гэтае ў іншых суседніх дзяржавах, паўстаўшых на тэрыторыі быўшае Расейскае імпэрыі, як Літва, Латвія і Эстонія, даўно вырашана. Толькі ў Польшчы яно стаіць на мёртвым пункце, ня гледзячы на неаднаразовыя спробы ўраду вырашыць яго ў той ці іншай форме. Часткай на гэта ўплывалі кабінэцкія крызысы. Але-ж усё такі было прынята тры проекты, якія ляглі ў аснову праводжанае дасюль зямельнае рэформы.

Рэформа гэтая апіралася дасюль на закон 11 ліпня 1919 г., прыняты большасьцю аднаго голасу ў Устаноўчым Сойме і на закон 15 ліпня 1920 г. пры ўрадзе Вітоса і Дашынскага падчас бальшавіцкага наступу на Варшаву. На аснове гэтых законаў, усе абшарніцкія двары падлягалі прымусоваму падзелу, пры чым абшарніку пакідаўся максымальны кавалак зямлі ў 60 гэктараў (108 маргоў) недалёка ад местаў, 400 гэктараў (715 маргоў) на «крэсах» і 180 гэктараў (320 маргоў) ў рэшце мясцовасьцяў. Абшарнікі павінны былі адтрымліваць за адабраную зямлю выкуп у разьмеры 35 проц. вартасьці, як зямельную рэнту. Існавала і няроўнасьць паміж абшарнікамі розных мясцовасьцяў Рэспублікі. Як толькі пасьля адбіцьця бальшавікоў зьмяніўся ўрад Вітоса—Дашынскага, дык адзін за адным пачалі прыходзіць да ўлады правыя ўрады, зямельная рэформа спынілася на мёртвым пункце. Тымчасам левыя партыі ўвесь час напіралі на ўрад, трэбуючы ўрэгуляваньня зямельнага пытаньня. І правым партыям, не хацеўшым праводзіць зямельнае рэформы паводлуг ранейшых названых законаў і разам з тым жадаўшым, як-бы там ні было захаваць у сваіх руках уладу, ўдалося схіліць на свой бок партыю Вітоса — «Пяст», якая ў той час была найбольшаю з усіх нацыянальна-польскіх партыяў. Лідэр гэтае партыі, Вітос, падпісаў у Вялікодныя дні 1923-га году ў Кракаве з лідэрамі правых партыяў паразуменьне, на аснове якога правыя партыі павінны былі згадзіцца на зямельны закон, прапанованы Вітосам за тое, што ён паможа стварыць цэнтра-правы ўрад. І рэзультатам гэтага паразуменьня правых партыяў або „Chjeny“ з партыяй «Пяст» быў новы зямельны закон, унесены ў Сойм 2-га жніўня 1923 году і апрацованы «Пястам». Паводлуг гэтага закону, не падлягалі падзелу ў працягу 10 гадоў двары ўнутры дзяржавы разьмерам да 340 гэктараў, а на «крэсах»—да 400 гэктараў і з больш высокаю культураю двары да 1.120 гэктараў. Але й гэты законапроект, ня гледзячы на вялікія выгады, якія ён даваў болей заможным земляўласьнікам, падтрымліваным пра-

дынацыі працы Часовае Беларускае Рады і Украінскае Народнаэ Партыі. Гэтак Старшыня Ураду У. Н. П. д-р Оскілко ў галоўным артыкуле афіцыяльнае часопісі У. Н. П. „Дзвін“ (гл. № 105 ад 17 лютага б. г.) піша ў канцы:

„Прымаючы пад увагу цэлы комплекс справаў, маючых супольны характар для гэтых двух (беларускае і украінскае) нацыяў, дзякуючы свайму палажэньню тут у Польшчы, украінскія і беларускія інтарэсы, — асабліва, так цесна зьвязаны, што каардынацыя працы мусіла-б раней ці пазьней наступіць, тым болей, што на дарозе спрэчных точак паміж намі ня знойдзецца”. Апрача гэтага, як мы даведаліся старшыня Ч. Б. Р. адтрымаў ад старшыні У. Н. П. пісьмо з запрашэньнем на нараду, якая нажаль у вызначаны час дзеля тэхнічных прычынаў ня можа адбыцца.

Як бачым з усяго вышэйказанага, час для конкрэтных размоваў, маючых мэтай коордынацыю тактыкі Беларускае Часовае Рады і Украінскае Народнае Партыі насьпеў і нам застаецца пералічыць тыя пункты, якія павінны быць об'ектам гэтых размоваў.

I) Першым з пунктаў зьяўляецца **школьнае пытаньне** ў зьвязку з новым законам аб матчынай мове ў школьніцтве і выканаўчым распараджэньнем да гэтага закону. Тэхніка будовы нацыянальных і навет мешаных (утраквістычных) школаў пакідае жадаць шмат чаго лепшага. У гэтым сэнсе супольныя постуляты і захады перад цэнтральнаю ўладаю могуць даць пажаданыя вынікі ў кірунку упрашчэньня ўсіх фармальнасьцяў.

II) Далей стаіць справа **нацыянальнае царквы** ў зьвязку з усімі яе „хворымі“ праявамі, як напр.: адносіны Ураду да праваслаўнае царквы, справа пропаведзяў у роднай мове, нацыяналізацыя духавенства, ў зьвязку з тэндэнцыяй русыфікацыі, а ў некаторых выпадках (як напр. ў Віленскай Духоўнай Сэмінарыі) і полёнізацыі яго, пытаньне аб стылі, якое дагэтуль яшчэ зьяўляецца прычынай розных зьявішчаў, разьбіваючых праваслаўных на варожыя групы і ўрэшце справа сэктанства, якое ў апошнія часы асабліва падыймае галаву.

III. Зямельная рэформа і асадніцтва. Як ведама Урад пастанавіў з вясны пачаць надзел мясцовых сялян зямлёй. Адначасна ў некаторых соймавых кругох зьявілася ізноў імкненьне да аднаўленьня дзейнасьці закону аб асадніцтве. Да гэтае камбінацыі далучаецца яшчэ Урадовы проект „ustawy wywłaszczeniowej”. Апрача гэтага на парадку дня стаіць балючая справа помачы насеньнем і і крэдытам для мясцовых гаспадарак і яшчэ больш балючая справа рэгуляцыі падаткаў.

IV. Адбудова зьнішчаных вайной гаспадарак, і зьвязаны з гэтым даўгасрочны крэдыт будаўляным матар'ялам.

V. Справа г. зв. **абыватэльства** і наагул **дзейнасьць дзяржаўнае адміністрацыі.** Тутака дадаць яшчэ трэба справу выкананьня закону аб мове ўрадаваньня ў адміністрацыйных установах, а таксама адносіны ўлады да мясцовага насяленьня. У час будзе ўспомніць і справу заняцьця пасадаў мясцовымі элемэнтамі, **ня выключаючы беларусаў і украінцаў**, а таксама спыненьне звальненьня праваслаўных толькі за тое, што яны праваслаўныя, што **асабліва практыкуецца на чугунцы.**

Вось тыя, больш-менш галоўныя, тэзы, на якіх магчыма і патрэбна апёрціся пры коордынацыі тактыкі Часовае Беларускае Рады і Украінскае Народнае Партыі. Але першай з галоўных тэзаў, мы павінны памятаваць, будзе тая, якую мы палажылі ў аснову пачынаючы сваю працу, — барацьба з бальшавіцка-маскоўскай камэдыяй. Лёзунгам паразуменьня Беларускае і Украінскае дэмакратыі павінна быць у сучасны момэнт: **„Адзіны і супольны фронт проціў бальшавізму і ўсіх яго праяваў“.**

В. Шышкоў.

Маленькі фэльетон.

Справаздача паслоў або сон выбаршчыка.

(Фантазія).

Гл. № 8 „Грам. Гол.“.

Перарыў зацягваўся... Неасьцярожная думка, праляцеўшая ў Старшыні, агулам праляцела ў галовах і іншых дзеячоў і цяпер выклікала на салі нейкі неспакой...У прэзыдыяльнай камісіі пачалі перашэптавацца— „дзякуй Богу” — чуўся нечы шэпт — „што туды яшчэ не папалі „сам“ Прэзэс Грамадзянскага Сабраньня, дый адвакат Сінічкін — ўжо-б напэўна ўсё скончылася ў буфэце, дый яшчэ са скандалам“...

Старшыня—зьбялеўшы—то хапаўся за сэрца, то, пацiраючы свой лоб, пазіраў на салю і быццам прыслухваўся, ці не пачуецца што з пакою, дзе засядала Мяшаная Камісія і раптам, заўважыўшы на задох нейкую, фігуру падміргнуў ёй, і тая паднялася і скіравалася да эстрады... Усе азірнуліся... Зусім з нейкімі бяздумнымі вачыма, зусім, як той аўтамат— нічога не бачачы, нічога не мяркуючы — неяк машынальна прасоўвалалася да Старшыні і відаць было, што гэта ёсьць быццам накручаны манэкэн, які нічога і нікога ня ведае, ні ў чым абсолютна не разьбіраецца, дый як здавалася, калі-б і захацеў разабрацца, дык, па сваім розуме, ня змог-бы.

— Што гэта за фігура?!... Адкуль яшчэ гэта ўзяўся?!...—праняслося на правым і навет на левым бакох салі. Хоры і тыя зьдзіўлена паглядалі на гэтую, нікому няведамую, бясколерную асобу... і толькі з лёжы паслоў, дый у Прэзыдыяльнай Камісіі адразу пазналі свайго — рэдактара „Беларускае Долі”... І ён прыблізіўся да Старшыні і, схапіўшы алавік і паперу, прыгатовіўся да „накручваньня”...

Старшыня і іншыя сябры Прэзыдыяльнае Камісіі вялі нейкія перагаворы... Старшыня мянтрэжыўся, нешта шаптаў, і ўсё паказаваў на рэдактара...

— Не,—сказаў дырэктар Гімназіі,— гэтага „аўтамата“ пасылаць ня трэба — ён па сваёй дурасьці можа што як ляпне—дык усё і папсуе... Камандзіруем лепш Асьлёрына—ён і разумнейшы і спрытнейшы... і няхай ён паведаміць мяшаную камісію, што, калі яны якнайхутчэй, ня скончаць свайго паседжаньня, дык „справаздача“ пачнецца і бяз іх... а калі, барані Божа, яны ўжо ў буфэце — тутака дырэктар разьвёў рукамі, — то прыдзецца палажыцца толькі на спрактыкованасьць пана Асьлёрына, але... папярэдзіць яго, каб ніякіх бестактоўнасьцяў і каб ня вышлі гэтак, як на настаўніцкім зьезьдзе...

На левым баку салі—ў выбаршчыкаў — ужо зусім надаела чакаць... „Хутчэй-бы... толькі трацім дарэмна час... Ад'званілі-б, дый усё”... Ўсё роўна ад гэнае „справаздачы “ніякага толку” ..—шапталі яны...

— Эт!..—думаў „апошні з аляксюкоўцаў“—і чаго мяне ліха сюды прынясло... Зьнікнуць трэба, здаецца, і зьнікнуць назаўсёды“...

У лёжы паслоў, з чырвонага крэсла, бліскучымі але панурымі вачыма, сярдіта паглядаў на эстраду п. Гарбуля... Яму нешта не сядзелася— ці ён віпаваціў Старшыню ў зацягнуўшымся перарыве, ці можа што іншае лезла яму ў галаву, але як ён ні сіліўся сконцэтраваць каля справаздачы свае думкі, гэтыя думкі яго кіраваліся ў зусім іншы бок, кіраваліся да мяшанае камісіі. Маючы з даўніх часоў добры нюх, ён прадчуваў, што паміж складам мяшанае камісіі і ім ёсьць нешта супольнае, што прывядзе іх да супольных інтарэсаў... Гэта „нешта” непакоіла яго, і ён ледзь сядзеў—увесь варушыўся і азіраўся то на інжынера, сядзеўшага ззаду яго, то на сэнатара Харашэўскага, быццам чакаў, што можа што яны запрапануюць... „*Безобразіе*”—думалася яму — „а яшчэ чырвоныя штандары вывесілі... а парадку... дык няма“... Але, маючы добры нюх, ён меў і добры слых і ў той момэнт, калі ў мяшанай камісіі пачулася „бульбуль-буль“ і пасьля рэхам адклікнулася гэта у брушку „ахвяры руху беларускага” ў гэты момэнт, ня глядзячы на стаяўшы ў салі шум, быццам па радыё, а можа проста па інстынкту даляцела гэта і да вушэй Гарбулі... і ён аж кракнуў і зьвярнуўся да інжынера—„Гэта ня ў вас, пане?!“... — Пайшлі вы к чорту — адгрызнуўся інжынер, але... адзін на аднаго неяк паглядзелі і, падміргнуўшы сэнатару Харашэўскаму, падняліся...

„Перарыў нешта зацягнуўся”—зусім нявінным галаском пачаў інжынер...

— Але, але... Пэўна трэба пайсьці даведацца ў мяшаную камісію” — такім самым галаском пацьвярдзіў Гарбуля.

Обязательно, господа нужно... пацьвярдзіў сэнатар Харашэўскі і ўсе ўтрох скіраваліся да мяшанае камісіі.

— „*Amen*“, — прашаптала сутана з лёжы паслоў і нехта перекрыжаваўся з лёжы сэнатараў..

— „Толькі гэтага яшчэ не хапала“ — падумаў Старшыня — „цяпер ужо напэўна праваліцца справаздача“...

А фігура нібыто з „Варшаўскага Камітэту для Беларускіх Справаў“, пра якую усе і забылі, сядзела ціха і толькі пазірала на ўсіх... і яе непакоіла нешта, але ня справа справаздачы, ня тое што ёй не далі права голасу, ня тое што стварылася нейкая мяшаная камісія, якая будзе разглядаць яе пратэсты, а непакоіла, галоўным чынам, няўвага ўсіх да яе асобы, — быццам усе пра яе забылі і, быццам яе зусім няма... і гэтая зьнявага зусім яе пакрыўдзіла і фігура пашаптаўшыся з „дзергачоўцамі”, навет не азіраючыся на нікога, рашучымі шагамі выйшла зусім з салі. Пацягнуліся за ёю і „дзергачоўцы”...

„Актывісты“ вярнуўся на сваё ранейшае месца...

Г-ка.

(*Далей будзе*).

вымі партыямі, ня быў праведзены ў жыцьцё, дзякуючы востраму фінансаваму крызысу і і ўпадку маркі. А левыя партыі і партыі нацыянальных меншасьцяў з самага пачатку былі проці яго,—сама-ж маруднасьць у правядзеньні яго ў жыцьцё выклікала нездаволеньне і раскол навет і ў самой партыі «Пяст», ад чаго развалілася цэнтра-правая большасьць і ўпаў кабінэт Вітоса, які апіраўся на гэтую большасьць. Злажылася прыказка, што Вітос замест таго, каб распарцэляваць двары, распарцэляваў сваю партыю. З упадкам цэнтра-правага кабінэту сам сабою праваліўся і яго проект зямельнае рэформы.

Пасьля наўдачы вышэйназваных трох зямельных законаў блізу што адначасна ўнесены ў зямельную соймавую камісію два новыя зямельныя законапроекты: адзін, выпрацаваны партыяй „Wyzwolenie“, а другі — цяперашнім урадам, які зараз і разгледзім, маючы на ўвазе, што ён мае найбольш шансаў на тое, што можа быць прыняты і праводжаны ў жыцьцё. Абодва гэтыя законапроекты якраз цяпер разглядаюцца ў соймавай камісіі і яшчэ аканчальна ня вырашана, каторы з іх будзе прыняты за аснову для дыскусіі.

Зямельны законапроект „Wyzwolenia“ быў унесены ў Сойм яшчэ ў красавіку 1924 г., але ўвесь час адкладваўся, пакуль, нарэшце, толькі цяпер камісія не пачала яго разглядаць. Ён бярэ за maximum зямельнага кавалка абшарніка, які нельга дзяліць, 60 гэктараў і за аснову адшкадаваньня за адабраную зямлю бярэ тую расцэнку, якую абшарнікі паказалі ў сваіх дэкларацыях для платы падаткаў. Проект гэты вельмі мала мае шансаў на ўдачу, таму што апрача самога „Wyzwolenia“, Беларускага, Украінскага клюбу і P. P. S. наўрад ці хто болей будзе за яго галасаваць. Дзеля гэтага мае шансы стаць законам урадовы зямельны проект.

Проект гэты апрацованы Міністрам Зямельнае Рэформы і прыняты Радаю Міністраў зьяўляецца компромісам адносна да ўсіх ранейшых. За maximum пакіданай абшарніку зямлі ён бярэ абшар у 60 гэктараў у прамысловых акругох, 180 гэктараў ў рэшце Рэспублікі і да 400 гэктараў на ўсходніх і заходніх акраінах. Двары з высокаю культураю не падлягаюць разьдзелу. Гэтае пытаньне ў кожным асобным выпадку мае рашаць міністар зямельнае рэформы ў паразуменьні з міністрам земляробства, а калі яны не дайдуць да паразуменьня, дык пытаньне гэтае рашаецца радаю міністраў. Урад па прапазыцыі міністра зям. рэформы азначае на кожны год колёнізацыйны плян, паказваючы ня толькі разьмер абшару, але й навет ды воласьць, у якой павінен рабіцца падзел. Абшарнікам даецца права вольнага падзелу сваіх двароў. Калі-ж гэта не адбудзецца ў вызначаны срок і ў азначаным месцы, дык рада міністраў робіць падзел прымусовым парадкам. Згодна з гэтым законапроектам, за адабраную зямлю будзе выплачана ў 5% зямельнай рэнце, курс якое штогоду устанаўляе мін. зям. рэформы ў паразуменьні з міністрам земляробства і скарбу, пры чым ня ніжэй 70% номінальнае вартасьці. Штогоду павінен быць падзелены абшар у 200.000 гэктараў. Агульны разьмер абшару, што не падлягае падзелу, не павінен перавышаць 600 000 гэктараў. Пры падзеле двароў наёмныя служачыя двара таксама павінны быць узяты пад увагу і адтрымліваюць альбо зямлю, альбо грашавое адшкадаваньне ў разьмеры 500 злотых. Абшар новых ствараемых надзелаў не павінен перавышаць 15 гэктараў, а ў Паморскім, Беластоцкім, Наваградзкім, Палескім і Валынскім ваяводствах, а таксама ў Віленшчыне — 25 гэктараў.

І. С.

Беларусы!

Калі маеце дзяцей школьнага веку, дык памятайце, што да 31 сакавіка гэтага году вы павінны кожны ад сябе асобна падаць Павятоваму Школьнаму Інспэктару дэклярацыю аб жаданьні мець у вашым абводзе школу з беларускаю моваю, як выкладоваю!

УЗОР

дэклярацыі аб жаданьні роднае школы, якая павінна падавацца Школьнаму Павятоваму Інспэктару пасьля таго, як уласнаручны подпіс таго, хто падае дэклярацыю, будзе засьведчаны—ў воласьці, міравым судзьдзёю ці натарыюсам:

ДЭКЛЯРАЦЫЯ

Я ніжэй падпісаны (ая) .... (імя і прозьвішча) *грамадзянін (ка) Польскае Рэспублікі, беларускае нацыянальнасьці, жыхар (ка)* .... (назоу мясцовасьці) *воласьці,* .... (назоу воласьці) *павету* .... (назоу павету), *як бацька — маці — праўны апякун дзіцяці — дзяцей — у школьным веку*

1. .... (імя дзіцяці) 3. .... (імя дзіцяці)
2. .... (імя дзіцяці) 4. .... (імя дзіцяці)

на падставе артыкулу 3 Закону 31 ліпня 1924 г., што зьмяшчае некаторыя пастановы аб арганізацыі школьніцтва („*Dz. Urz. R. P.*“ № *79, poz. 766*) *жадаю ўвядзеньня ў істнуючую — маючую адкрыцца — публічную народную школу ў* .... (назоу мясцовасьці) *беларускае мовы,* (*як выкладовае*).

Дн. .... *192*... *г.* .... (уласнаручны подпіс)

Да школьнага Інспэктара

ў .... (назоу мясцовасьці)

УВАГА. У тэксьце дэклярацыі непатрэбныя словы зачыркнуць.

ПА СЬВЕЦЕ.

Памылкі з мінулае вайны.

У Францыі памер на 72 годзе веку гэнэрал Лянрэзак, які камандаваў 5 французкаю арміяю ў пачатку сусьветнае вайны. У жніўні 1914 году гэтая армія пасьля трохдзенных бітваў адступіла пад націскам немцаў каля Шарлеруа, што ў сваю чаргу выклікала адход ангельскіх сілаў, якія былі каля Монсу. Лянрэзак тады быў зьмешчаны з свае пасады й заменены гэнэралам Франшэ д'Эспрэ. Аднак-жа, пасьля выясьнілася, што Лянрэзак ня быў вінаваты ў няўдачы саюзьнікаў і што наадварот ён сваім адступленьнем выратаваў 5-ю армію і памог удачы французаў на Марне. Дзеля гэтага ён у леташнім годзе, ужо пры ўрадзе Эрыё, адтрымаў вялікі крыж Ганаровага Легіёну.

Згадваньне полу яшчэ ненароджаных дзяцей

„Руль“ піша, што нямецкаму доктару прафэсару Сэльхэйму ўдалося разрашыць мэдыцынскую проблему, якою цікавілася чалавецтва няма вядама з якіх часоў. Справа йдзе аб тое, каб згадаць пол яшчэ ненароджанага дзіцяці падчас быцьця жанчын уцяжку. За рашэньне гэтага пытаньня бралася шмат вучоных, аднак-жа ўсе проектованыя дасюль мэтоды аказаліся няверньмі.

І вось 21-га гэтага лютага на паседжаньні таварыства сэксуальных дасьледзін у Бэрліне прафэсар Сэльхэйм зрабіў даклад аб сваім вынаходзе, які зводзіцца да вельмі простага хімічнага досьледу над крывёю цяжарнае жанчыны. Мэтода Сэльхэйма цесна прытарноўваецца да вядомае рэакцыі праф. Абдэргальдэна, які хімічным досьледам над крывёю устанаўляў цяжарнасьць. Сэльхэйм знайшоў, што рэакцыя прафэсара Абдэргальдэна можа быць разьвіта гэткім чынам, што можна згадаць пол зародку. Калі зародак мужчынскага полу, дык яго мужчынскія клеткі зьяўляюцца для жаноцкага арганізму нечым настолькі нязвычайным, што кроў рэагуе на гэтыя пастароньнія целы, выробляючы асобныя хімічныя часткі. Гэтыя апошнія могуць быць устаноўлены хімічным аналізам. У тым выпадку, калі зародак жаноцкага полу, дык яго жаноцкія клеткі аднародныя з жаноцкімі клеткамі матчынага арганізму і апошняму ня трэба прыстасоўвацца — аналіз дае нэгатыўны рэзультат.

Рэакцыя Сэльхэйма блізу што ня ведае памылак—у 99 выпадках на 100 можна згадаць пол дзіцяці.

Як бачым навука разгадвае самыя найтруднейшыя загадкі прыроды!

З Токіо ў Парыж на аэроплянах.

Японскія пілёты думаюць у маі або чэрвені г. г. праляцець на аэропляне з Токіо ў Парыж. Даўжыня палёту будзе 12.118 кілём. Каштаваць гэтая падарожа будзе 450.000 іенаў (на польскія грошы — 1.125.000 зл.) Шлях падарожы вядзе праз Карэю, Манджурыю, Сыбір, Маскву, Варшаву, Прагу і назад гэтак сама. Ляцець будуць на аэроплянах тыпу „Breguet“, на кожным з іх будзе пілёт і мэханік ды журналісты з фатаграфічным апаратам, як пасажыр. Час кожнага пералёту будзе займаць больш-менш 69 гадз. і 25 мінют.

Гандаль сьнегам.

Праўда, што сьнег у сёлетнюю зіму можна лічыць за рэдкасьць, але-ж гэта, як бы здавалася, не вядзе яшчэ да таго, каб яго купляць даводзілася за грошы. Аднак-жа на сьвеце быў выпадак гандлю сьнегам. Гэта здарылася некалькі гадоў назад на курорце Дардшылінг пад Гімалайскімі горамі ў Азіі. У працягу трох гадоў тамака саўсім ня было сьнегу, а калі ў адзін дзень пасыпаўся густы сьнег, дык вялікая радасьць запанавала сярод насяленьня. Усе кінуліся зьбіраць сьнег і дайшло навет да таго, што тамашнія жыхары прадавалі яго быўшай на курорце публіцы „порцыямі“ па пяць цэнтаў за рыдлёўку.

Жыцьцё провінцыі.

З Наваградчыны.

Клецк, *Нясьвіскага пав.*

У пачатку гэтага году адбыўся ў нашым мястэчку сход дэлегатаў ад 15 земляробскіх гурткоў, арганізованых у ваколіцы. Пастаноўлена злучыцца ў Клецкі Акружны Саюз Земляробскіх Гурткоў і ўвайсьці ў склад Наваградзкага Ваяводзкага Саюзу. Нядаўна прыяжджаў сюды інструктар аграном, які будзе сэкрэтаром Клецкага Земляробскага Саюзу. Мае залажыцца яшчэ 5 гурткоў, так што ў нашым саюзе будзе аж 20 гурткоў, абнімаючы 1/3 часьць гаспадароў Нясьвіскага павету. У Управу выбраны грамадзяне: Біруковіч, Еленскі, Грыгор'еў, Копан, Лебоцкі, Нарцюкевіч і Траян.

X.

Беларускі сэкрэтарыят у Несьвіжы.

19-га лютага сёлетняга году ў Несьвіжы залажыўся Часовы Сэкрэтарыят, які мае сваею мэтаю быць прадстаўніцтвам Часовае Беларускае Рады на месцы. Сэкрэтарыят складаецца з грамадзян: Антона Пінчука, Мікалая Сулкоўскага, Сяргея Сасіноўскага, Чытуля, Дамашэвіча і Бранавіцкага.

У С.С.Р.Р.

Расстрэлы.

Як паведамляе „Роста“ (расейск. тэл. аг. ў СССР.) з Масквы, за 24 лютага сёл. году, ў Вологдзе закончылася справа аб забойстве старшыні сельскае рады Коколеміна. Два абвінавачаныя Шастакоў і Міліцын засуджаны на расстрэл.

Новы зямельны закон у Радавай Беларусі.

Цэнтральны Выканаўчы Камітэт Радавай Беларусі пастанавіў правясьці ў жыцьцё з 1-га красавіка сёлетняга году на ўсёй тэрыторыі Беларускае Рэспублікі новы зямельны закон. З гэтага часу трацяць сілу ўсе ранейшыя зямельныя законы. Новы закон будзе апублікованы на беларускай, польскай і жыдоўскай мовах.

З зьнявагу селькора.

Тыдні са два ў Менску цягнулася ў Найвышэйшым Судзе Беларусі справа па абвінавачаньню 7-мёх сялян вёскі Жырхоўкі ў прасьледаваньні сельскага корэспондэнта Лапіцкага. Быўшы чырвонаармеец, сябар камуністычнае партыі Лапіцкі ў працягу колькіх месяцаў быў прычынаю рэпрэсіяў з боку радавае ўрады, робленых над сялянамі. У сваіх корэспондэнцыях Лапіцкі абвінавачваў сялян у „кулацтве“ і буржуазных нахілах. У рэзультаце за гэткую яго работу 7 сялян в. Жырхоўкі моцна пабілі Лапіцкага. У суботу 21-га лютага справа скончылася прыгаварам суда, пакараўшага 6 сялян цяжкім вастрогам агулам на 18 гадоў. Прыгавар зазначае, што „гэтак малая кара“ была вызначана толькі таму, што асуджаныя пролетарскага паходжаньня.

Усе менскія газэты раздувалі гэтую справу на сваіх шпальтах, каб даказаць, як строга радавая ўлада карае тых, хто паднімае руку на селькораў.

ТУТЭЙШАЯ ХРОНІКА.

= **Калі пачнуцца настаўніцкія курсы?** Паводлуг адтрыманых у Куратарыюме Віл. Шк. Вокр. інформацыяў, настаўніцкія курсы пачнуцца каля 10 сакавіка. На перашкодзе хутчэй пачаць курсы дасюль стаяла справа памешканьня пад іх. 28 лютага Т-вам „Прасьвета“ дадаткова перадакы дакумэнты 6 настаўнікаў і 4 настаўніц, прозьвішчы якіх апублікуем у чародн. нумары. Прашэньні раней перададзеных настаўнікаў яшчэ разглядаюцца ў Куратарыюме; хто будзе прыняты на курсы, тымчасам, даведацца было немагчыма.

= **У Часовай Беларускай Радзе.** На паседжаньні Рады 26 лютага выбраны Прэзыдыум Рады, ў які ўвайшлі: п. Паўлюкевіч (старшыня), Ф. Аляхновіч (віцэ-старшыня), А. Кабычкін і Я. Бэкіш (сэкрэтары) і Г. Канапацкі (скарбнік).

= **Сэмінарскі аркестар.** Праваслаўная Духоўная Сэмінарыя арганізуе аркестар музыкі, на што асыгнована 300 златых 3 грошай сабраных на дабрачынным вечары.

= **Статыстыка кватэраў.** Паводлуг магістрацкіх ведамасьцяў, у м. Вільні 30.575 кватэраў, з якіх 12.404 ў адзін пакой (40,6 проц.), 8.159 ў два пакоі (26,8 проц.), 4.516 ў тры пакоі (17,7 проц.), 2.454 ў чатыры пакоі (8 проц.), 1.666 у пяць пакояў (5,4 проц.) і 1.379 кватэраў больш як у 5 пакояў (4,5 проц.). У малых кватэрах жыве 67,4 проц. жыхароў, у сярэдніх 22,7 проц. і ў вялікіх 9,9 проц.

= **Дарагоўля ў Вільні.** „Kurjer Wileński“ даводзіць, што Вільня зьяўляецца найдаражэйшым местам у Польшчы. Калі прыняць кошты спажыўных прадуктаў за 100 ў Варшаве ў студні 1914 году дык урадовыя даныя паказваюць у сьнежні 1924 г. гэтак сама 100, тады як у Вільні ў першы срок паказьнік будзе 84,3 а другі срок 100,7. Як бачым, Вільня ў 1914 г. была таньнейшаю ў сэнсе пражыцьця за Варшаву, а цяпер выперадзіла апошнюю. „Obywatelski“ камітэт „барацьбы“ з ліхваю і спэкуляцыяй зацьвярджае і стабілізуе дарагоўлю, апраўдаваючы яе перад бюрам дасьледжваньня цэхаў у Варшаве ўсімі магчымымі прычынамі, толькі ня хцівасьцю і цэразмернымі зыскамі пасрэднікаў. А яны цяпер у Вільні большыя за зыскі 1914 году ў 221 раз, тады як у Варшаве ў 164, ў Лодзі ў 176, ў Кракаве ў 152 разы.

= **Барацьба з ліхваю.** У месяцы студні сёлетняга году установа для барацьбы з ліхваю і спэкуляцыяй пацягнула да адміністрацыйна-карнай адпавядальнасьці за продаж рэчаў па цэнах нязгодных з цэньнікам альбо за брак цэньнікаў 155 гандляроў, затым аштрафована 167 асоб на суму 2.622 злот.

Рэдактар-выдавец Язэп Салавей

Друкарня „Lux“, вул. Жэлігоўскага, 1. Тэлеф № 203.